

УДК [351.84:347.639] (477)

Бордіян Я.І.

директор Львівського обласного центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді (Україна).

РОЛЬ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Висвітлено проблеми вітчизняної системи соціальної роботи та надання соціальних послуг населенню, а також шляхи їх вирішення. Показана роль інституту фахівців соціальної роботи при реалізації завдань державної соціальної політики в Україні.

Ключові слова: дитячі будинки, діти, позбавлені батьківського піклування, діти-сироти, прийомні сім'ї, соціальні послуги, соціальна робота, фахівці соціальної роботи.

Раскрыты проблемы отечественной системы социальной работы и предоставление социальных услуг населению, а также пути их решения. Показана роль института специалистов социальной работы при реализации задач государственной социальной политики в Украине.

Ключевые слова: детские дома, дети, лишённые родительской опеки, дети-сироты, приёмные семьи, социальные услуги, социальная работа, специалисты социальной работы.

In the article it is researched the problems of the national system of social work and provision of social services as well as the means of their solving. It is shown the role of the institute of social work specialists in the implementation of tasks of the state social policy in Ukraine.

Keywords: orphanages, children deprived of parental care, orphaned children, foster families, social services, social work, social work specialists.

Соціальна робота стане повноцінним інструментом суспільства тоді, коли кожна людина зможе задовольнити свої потреби в соціальних послугах. Сучасне українське суспільство характеризується значним зниженням компенсаторних можливостей соціальної сфери особливо в умовах гібридної війни, яку веде проти нашої країни Російська Федерація, зростанням внутрішньої міграції та інших

негараздів, що вимагає від органів соціального обслуговування вирішення нових завдань. Мережа соціальних служб створена та функціонує практично в усіх територіально-адміністративних одиницях країни, однак, разом з тим, відсутнім є реальний механізм оцінки потреб щодо необхідної кількості працівників соціального обслуговування (фахівців соціальної роботи) та видів соціальних послуг. Також проблеми пов'язані з невизначеністю стратегічних цілей та видів діяльності щодо забезпечення доступності та якості надання соціальних послуг населенню, а також управлінням системою надання соціальних послуг. Багато питань виникає у сфері здійснення соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю.

Окремих питань соціального обслуговування населення присвячені науковій праці українських учених. Зокрема, дослідженню міжнародного досвіду сучасних тенденцій розвитку соціального обслуговування в світі присвячені наукові розробки С. А. Косянчук, О. В. Курбан, К. С. Міщенко, Т. В. Семигіної та інших. Методи і принципи роботи з дітьми та молоддю і дітьми-сиротами та дітьми позбавленими батьківського піклування (опіки) присвячені праці Л. Ф. Кривачук, М. В. Кравченко, О. О. Мордань, П. І. Шевчука, І. О. Парубчака та інших. Діяльність територіальних центрів соціального обслуговування досліджують Л. В. Єгорова, В. В. Чайковська та інші. Принципи вдосконалення організації соціального обслуговування сільського населення розглядає Т. В. Криштоп.

Нажаль, в цих наукових працях поки що залишаються нерозв'язаними питання ресурсного (фінансового та кадрового) забезпечення діяльності закладів соціального обслуговування різних категорій об'єктів.

Сьогоднішня фінансово-економічна криза та військові дії на Сході країни несуть серйозні загрози для стану грошово-кредитного ринку, ряду базових галузей економіки України, що уже спровокувало виникнення таких соціально-економічних проблем як зростання інфляції і безробіття, зниження та замороження заробітної плати, зменшення рівня соціальних виплат та соціальних гарантій. В цих обставинах частина населення опиняється в складному становищі та стикається з соціальними проблемами, які неможливо вирішити самостійно. Підвищеної уваги потребують сім'ї, які опинилися в складних життєвих ситуаціях, а також діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, внутрішньо-переміщені особи з дітьми, дитячі будинки

сімейного типу (ДБСТ), прийомні сім'ї (ПС). Надалі не вирішені у повній мірі питання із кадровими забезпеченням системи надання соціальних послуг. Подолання багатьох проблем можливе лише за рахунок мережі соціальних закладів, що здійснюють соціальне обслуговування. Тому ряд концептуальних питань соціального обслуговування в Україні вимагають подальшого опрацювання. Це, зокрема, пошук шляхів ефективної організації діяльності мережі закладів соціального обслуговування.

Мета статті – визначити головні проблеми в діяльності фахівців соціальної роботи в реалізації державної соціальної політики в Україні, а також шляхи їх вирішення.

Під соціальним обслуговуванням розуміють систему соціальних заходів, яка передбачає сприяння, підтримку і послуги, що надають соціальні служби окремим особам чи групам населення для подолання або пом'якшення життєвих труднощів, підтримки їх соціального статусу та повноцінної життєдіяльності. Соціальне обслуговування здійснюється шляхом надання соціальних послуг: за місцем проживання особи (вдома); у стаціонарних інтернатних установах та закладах; у реабілітаційних установах та закладах; в установах та закладах денного перебування; в установах та закладах тимчасового або постійного перебування; у територіальних центрах соціального обслуговування; в інших закладах соціальної підтримки (догляду) [1].

Сутність соціального обслуговування у розвинених державах світу можна виразити в моделі, зміст якої полягає у використанні патерналістської ідеології у відношенні до соціальнонезахищених груп населення та в диференційованому впливі на динамічних, адаптованих до ринку людей, що ведуть активний спосіб життя. Така модель забезпечує необхідну для суспільства дуально-цільову орієнтацію і дозволяє укріплювати у ньому соціальну стабільність та рівновагу.

На сьогодні в Україні переважає інший підхід, при якому засоби соціального обслуговування скеровуються, в основному, на соціальну допомогу і реабілітацію певних категорій населення, що знаходяться в складних життєвих ситуаціях. Такий підхід також важливий, але потрібно визнати, що необхідно значно розширювати спектр і якість сервісних послуг, задовольняючи потреби представників різних соціальних груп населення, так як соціальне обслуговування є одним з способів оптимізації соціальних взаємодій і відносин в суспільстві, що пов'язано з цілями державної

соціальної політики і управління. Соціальне обслуговування розглядається як конкретний вид діяльності в сфері послуг, як соціальна дія, направлена на відтворення на новому, більш високому, рівні безпосередньої життєдіяльності соціальних об'єктів і регулювання соціальних відносин між суб'єктами і об'єктами даної діяльності в конкретному соціальному середовищі [2]. Досліджуючи тісний та багатовекторний зв'язок між різними підсистемами соціальної сфери, можна підсумувати, що сфера соціального обслуговування є підсистемою соціальної сфери та системи соціального захисту загалом, але при цьому одночасно є самостійною і опирається на власну інфраструктуру та відрізняється від інших підсистем тим, що в ній індивід розглядається як об'єкт (споживач послуг), і як суб'єкт, що реалізує свій особистий соціальний потенціал. Зі сфери соціального захисту соціальне обслуговування може бути виділено як самостійна галузь лише при його взаємодії з основними ланками соціальної сфери: освітою, охороною здоров'я, культурою та ін.

Соціального супроводу потребують не лише особи, які вже перебувають у складних життєвих обставинах, а й такі, яких можна віднести до категорії сімей соціального ризику. І це, на нашу думку, є найбільш вагомим. Тому соціальна робота має бути скерована на профілактику і виявлення таких сімей. Хоча ці сім'ї самотужки справляються зі своїми соціальними проблемами, проте в них наявні чинники небезпеки, які при певних змінах ситуації провокують виникнення кризових станів, з якими родина не встані самостійно впоратися.

Останніми роками в Україні спостерігається поширення такого явища, як соціальне сирітство, лише в столиці України на початок 2015 року нараховувалось 2034 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, 70,3% (1782) з яких становлять саме діти, батьки яких позбавлених батьківських прав (у 2013 році цей показник склав 67,6%). В переважній більшості соціальне сирітство є, певною мірою, наслідком економічної нестабільності в державі, безробіття, бідності, збільшення кількості неповних сімей, а також недостатньої уваги суспільства до соціальних проблем сімей з дітьми. Із загальної кількості дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, що знаходяться на утриманні держави, кількість учнів 9-11 класів становить 12,9% [3].

Одним з напрямів державної допомоги дітям-сиротам та дітям, позбавленим

Таблиця 1

Перебування на обліку в центрах соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді

Показник	2014 р.	2015 р.
Перебування на обліку сімей, що опинилися в складних життєвих ситуаціях, осіб	67111	65421
Перебування на обліку дітей, осіб	134975	135352
Перебування на обліку дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб	63154	64007
Функціонування дитячих будинків сімейного типу, одиниць	484	463

Складено автором за: [3].

Задля закріплення позитивних результатів та подальшого розвитку системи національного усиновлення та сімейного влаштування у 2012 р. були затверджені Національна стратегія профілактики соціального сирітства на період до 2020 р. та План заходів щодо її реалізації [5]. Передбачалось, що до 2016 року кількість дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, має зменшитися ще на 8 тис. осіб, а кількість дітей, які виховуються в інтернатних закладах, має скоротитися. Стратегія, зокрема, передбачала посилення роботи щодо раннього виявлення сімей, які мають ризик опинитися у складних життєвих обставинах, та вчасного надання їм якісних соціальних послуг. Перед Міністерством соціальної політики України було поставлено завдання не допустити, починаючи з 2014 р., потрапляння жодної дитини у складних життєвих обставинах до інтернатного закладу. Однак, подальший розвиток подій в Україні не дав змоги вирішити ці питання повністю.

Щодо розвитку сімейних форм виховання та національного усиновлення в Україні слід зазначити, що вітчизняна політика України щодо усиновлення та влаштування дітей-сиріт у сімейні форми виховання виявилась успішною і результативною, а міжнародні експерти вважають її ефективною [6]. Кількість дітей-сиріт, влаштованих у прийомні сім'ї, дитячі будинки сімейного типу (ДБСТ), постійно зростає (див. таблицю 2).

батьківського піклування, випускникам державних інтернатних закладів є надання соціальних послуг та здійснення соціального супроводу центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді. Сьогодні в Україні функціонує 696 центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді. У центрах соціальних служб для сім'ї, дітей і молоді працюють фахівці наступних професій: педагоги, соціальні педагоги, психологи, фахівці з соціальної роботи, соціологи 2701 (55,5%), юристи 301 (6%), а також бухгалтери і економісти, медичні працівники 24 (0,5%), фахівці інших спеціальностей 931 (19%) [8]. Близько половини цих працівників не мають фахової підготовки щодо здійснення соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю і потребують підвищення кваліфікації з різних аспектів здійснення соціальної роботи.

Існує гостра проблема щодо фінансування центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та закладів соціального обслуговування. Для цього в Бюджетному кодексі України [4] потрібно передбачити статті витрат, які дозволять вирішувати питання фінансування центрів соціальних служб та закладів соціального обслуговування, що виділяються на соціальний захист населення із місцевих бюджетів та враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів. Вирішення питання фінансування центрів соціальних служб та закладів соціального обслуговування дозволить збільшити кількість отримувачів соціальних послуг, які звернуться до центрів за місцем проживання. Крім того, в контексті децентралізації влади було би доцільно з метою активізації діяльності громади щодо вирішення її соціальних проблем доповнити повноваження сільських та селищних рад, в частині здійснення соціальної роботи та прийняття рішень щодо утримання за кошти місцевого бюджету фахівця із соціальної роботи.

В умовах сьогодення особливого соціального піклування потребують діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, які є одними із основних об'єктів цієї системи. Найбільш поширеною формою влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, є встановлення опіки, піклування. Суттєво зросла чисельність дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які виховуються у прийомних сім'ях та дитячих будинках сімейного типу, інформація про які наведена у табл. 1.

Таблиця 2
Влаштування дітей-сиріт та дітей,
позбавлених батьківського піклування до
дитячих будинків сімейного типу та прийомних
сімей [6]

	2011	2012	2013[7]	2014[8]	2015*
Кількість ДБСТ	598	740	881	918	927
- в них вихованців	4041	4932	5890	6081	6161
Кількість прийомних сімей	3445	3856	4199	4123	4165
- в них прийомних дітей, осіб	5949	6819	7579	7409	7529

* – дані за 2015 року

На початок 2015 р. в Україні функціонувало 4123 прийомних сімей, які виховують 7409 дітей, та 918 дитячих будинків сімейного типу, до яких влаштовано 6081 дітей; усього в прийомних сім'ях та дитячих будинках сімейного типу виховується 14,3 % усіх дітей відповідних категорій. Саме 2013 р. став роком активного розвитку сімейних форм виховання – протягом року створено 164 дитячих будинків сімейного типу, а до сімейних форм виховання влаштовано 2 488 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування (це найкращий показник за всі попередні роки) [6].

Пріоритетом державної політики надалі залишається сприяння усиновленню дітей з числа сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Завдяки затвердженню у 2012 році Стратегії профілактики соціального сирітства та внесення показників усиновлення до соціального рейтингу регіонів, відновилося зростання кількості усиновлених дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування [7, 8].

Досить складну проблему являє собою стан системи протидії соціальному сирітству в Автономній республіці Крим, яка до 2014 р. мала значні успіхи у розвитку сімейних форм виховання, де 87 % дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, жили у сім'ях. Втім, тимчасовий статус анексованої території ускладнює становище дітей та ставить нові проблеми, пов'язані із усиновленням та функціонуванням прийомних сімей і дитячих будинків сімейного типу.

Так АР Крим не має власної нормативної бази у сфері забезпечення прав та інтересів дитини, зокрема, дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування; всі попередні роки відповідні органи та служби АР

Крим спиралися на закони та підзаконні акти, вироблені Україною. Сьогодні державні органи на території АР Крим працюють за російським законодавством, що значно ускладнює функціонування системи соціальної підтримки дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. По перше, рівень правової обізнаності фахівців є низьким, а вивчення нової нормативної бази потребує часу. По-друге, не діють Закони України «Про охорону дитинства» та «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування». Це погіршує становище дітей, звужує обсяг їх прав та можливостей, зважаючи на те, що система надання послуг дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування в Україні є прогресивнішою порівняно із Російською Федерацією [9].

Як уже зазначалось, наступною суттєвою проблемою вітчизняної соціальної політики та соціального захисту є відсутність інституту професійних фахівців із соціальної роботи, що також сповільнює загалом роботу соціальної сфери загалом. Лише у червні 2012 р. започатковано діяльність мережі фахівців із соціальної роботи (ФСР), на яку були покладені завдання щодо виявлення кризових сімей, оцінки їх проблем і ресурсів, надання їм психологічної й правової допомоги, сприяння у працевлаштуванні, оформленні необхідних документів тощо [3]. Протягом 2012-2013 років були розроблені та затверджені документи, які врегулювали підвідомчість та вимоги до кваліфікації фахівців, відбулися навчання і підвищення кваліфікації фахівців, був розроблений механізм соціального замовлення для організацій недержавного та приватного секторів.

Інститут фахівців із соціальної роботи повністю узгоджується є ефективним інструментом реалізації положень Національної стратегії профілактики соціального сирітства на період до 2020 року та Стратегії реформування системи надання соціальних послуг. Зважаючи на це, та визнаючи пріоритетність профілактичних заходів щодо недопущення (попередження) негативного впливу соціальних ризиків на життєдіяльність уразливих категорій громадян (перш за все, сімей їх дітьми), було внесено зміни до Постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 8 грудня 2010 р. № 1149» [10] від 12 вересня 2012 р. № 881, яка визначає формулу розподілу обсягу міжбюджетних трансфертів (дотацій вирівнювання та коштів, що

передаються до державного бюджету) між державним та місцевими бюджетами. До видатків на соціальну сферу, що регулюються у межах міжбюджетних трансфертів (п.29), у частині розрахунку обсягу видатків на виконання програм і здійснення заходів стосовно дітей, молоді, жінок та сім'ї були додані видатки для покращення надання соціальних послуг найуразливішим верствам населення, розрахунок яких базується на кількості додаткових посад фахівців із соціальної роботи, введених у 2012 році, відповідно до розподілу Мінсоцполітики, та фінансовому нормативі бюджетної забезпеченості на одну посаду фахівця із соціальної роботи.

Існує хибна думка, що фахівці соціальної роботи дублюють діяльність фахівців територіальних центрів соціального обслуговування громадян. Насправді ж фахівці територіальних центрів надають лише визначений обсяг послуг громадянам, які не в змозі обслуговувати себе самостійно та потребують додаткової допомоги у здійсненні власної життєдіяльності. Фахівець із соціальної роботи центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді – це працівник районного, міського чи районного у місті центру, що має необхідну фахову підготовку та кваліфікацію, спеціалізується на здійсненні соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю, які опинилися у складних життєвих обставинах та проживають у закріпленій за ним території села, селища або дільниці чи мікрорайоні у місті. Перш за все, фахівець соціальної роботи організує своєчасну допомогу сім'ям, дітям та молоді; налагоджує взаємодію із структурними підрозділами місцевих державних адміністрацій та місцевого самоврядування, навчальними та дошкільними закладами, закладами та відділеннями охорони здоров'я, органами внутрішніх справ, громадськими об'єднаннями тощо; здійснює соціальний супровід сімей, дітей та молоді, які перебувають у складних життєвих обставинах і потребують сторонньої допомоги.

Завдяки діяльності фахівців соціальної роботи станом на кінець 2013 року у 26 разів зменшилася кількість випадків розміщення дитини до інтернатного закладу (з 13 559 випадків у 2012 р. до 523 випадків у 2013 р.). У п'ять разів зросла кількість дітей, яких фахівці повернули до біологічної сім'ї із закладу державного утримання (у 2013 році – 860 дітей, у 2012 – 166 дітей) та у вісім разів – кількість випадків попередження вилучення дітей з біологічних сімей. Вперше за роки незалежності соціальні послуги стали доступними у сільських громадах; запроваджено всебічне обстеження і

оцінку потреб сільських сімей у соціальних послугах (до появи фахівців соціальної роботи на рівні села/селища та мікрорайону в містах не було первинної ланки соціальної роботи) [3].

Незважаючи на очевидну ефективність роботи інституту фахівців соціальної роботи, а також необхідність надання соціальних послуг новим групам населення, постраждалим від наслідків політичної нестабільності (вимушені переселенці з АР Крим, сім'ї загиблих та постраждалих у ході АТО тощо), проведення додаткової роз'яснювальної роботи щодо отримання компенсаційних виплат, урядом у березні 2014 р. з метою скорочення бюджетних видатків було внесено чергові зміни до формули розподілу обсягу міжбюджетних трансфертів (дотацій вирівнювання та коштів, що передаються до державного бюджету) між державним та місцевими бюджетами, визначеної Постановою Кабінету Міністрів України від 8 грудня 2010 року № 1149. Згідно цих змін, фінансовий ресурс на забезпечення діяльності фахівців соціальної роботи за рахунок коштів, що враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів, забезпечувався лише до травня 2014 року [10]. Маючи на меті скорочення видатків державного бюджету, уряд штучно створив ситуацію збільшення кількості вихованців інтернатних закладів, тобто у короткостроковій перспективі – зростання витрат на їх утримання (які складають 5,7 млрд. грн. на рік), а в подальшій – необхідність збільшення коштів на діяльність виховних і виправних колоній через погіршення криміногенної ситуації, а також соціальних допомог з малозабезпеченості, субсидій на оплату житлово-комунальних послуг та інших компенсаційних виплат. Крім того, безумовно зростуть видатки на виплати допомог із безробіття для фахівців соціальної роботи, а також на оплату ваучерів для перенавчання тих з них, хто вже досяг 45 років. Щоб звільнити 12 тисяч фахівців соціальної роботи у законодавчому порядку держава мала витратити 318 млн. грн. - трохи менше, ніж сума, яку хочуть зекономити на цьому ж звільненні 323,4 млн. грн. (За розрахунками експертів, вказану економію можна було б отримати, заклавши або перепрофілювавши 20 із 679 інтернатів) [11]. Отже, економія є сумнівною як з точки зору державних фінансів, так і позиції того, що вона погіршить соціальну ситуацію та відкине вітчизняну систему соціального захисту населення на роки назад.

На нашу думку, рішення уряду є непродуманим і порушує принципи орієнтованості на попередження кризових

ситуацій та деінституалізації – максимального переходу від послуг на базі інституцій/закладів до послуг у громаді та в сімейному середовищі. Воно суперечить Конвенції ООН про права дитини, керівних принципів ООН щодо альтернативного догляду дітей (2010 р.), Рекомендації ЄС щодо переходу від інституційної системи догляду до системи тощо, ключовим принципам та підходам Європейського Союзу щодо розвитку соціальних послуг у громаді, де сповідується принцип децентралізації. Скорочення фахівців соціальної роботи є відмовою від проєвропейської системи надання соціальної допомоги сім'ї на рівні територіальних громад [12] та свідчить про нерозуміння сутності сім'ї як суб'єкта соціального захисту та системи попередження негативного впливу соціальних ризиків і збереження власного потенціалу кожної конкретної особи, а не лише інструменту кризового локального втручання задля подолання негативних наслідків.

Висновки і пропозиції. Станом на сьогодні надання соціальних послуг особам та сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах та потребують сторонньої допомоги, регулюється Законом України «Про соціальні послуги» [1].

Слід зауважити, що чинна редакція Закону України «Про соціальні послуги» потребує суттєвих змін. Зокрема, необхідно розширити зміст визначення «соціальний працівник», вклавши в цю дефініцію розуміння фахівця в області соціальної інженерії та технології, здатного надати людям дієву допомогу у вирішенні їхніх проблемних ситуацій, соціонома із високим рівнем компетентності у широкому колі практичних соціальних проблем [13].

Вкрай невідкладно удосконалити систему підготовки фахівців служб та закладів, які надають соціальні послуги, розробити порядок підвищення кваліфікації та акредитації фахівців соціальних закладів усіх форм власності. Важливо розробити вимоги до кваліфікаційного рівня фахівців незалежно від форми власності організації та її підпорядкування, а також запровадити систему підготовки соціальних працівників на робочому місці, у тому числі – за спеціалізацією щодо роботи з окремими групами отримувачів послуг.

Необхідно передбачити аналіз переліку видів соціальних послуг (вони повинні кореспондуватися з чинним законодавством для окремих вразливих груп громадян та існуючою практикою). Саме це надасть змогу їх стандартизації, встановлення вартості та

забезпечить замовлення за кошти бюджету, які виділяються на соціальне обслуговування та захист згідно з державними програмами. Законом України «Про соціальні послуги» [1] варто визначити послуги, які можуть бути делеговані недержавним суб'єктам надання послуг. Необхідно також переглянути вимоги щодо ліцензування діяльності надавачів соціальних послуг: має бути визначений короткий перелік видів послуг, які необхідно ліцензувати, вимоги щодо ліцензування повинні стосуватися рівною мірою державних і недержавних суб'єктів.

Для гнучкості механізмів фінансування недержавних суб'єктів необхідно змінити підходи до формування стандартів: державні стандарти мають встановлюватися для послуг (незалежно від надавача), а не для закладів. Для цього необхідно внести відповідні зміни до Закону України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» №107-VI від 28.12.2007 р. Стандарти повинні визначити критерії до якості та умов надання послуг, граничні тарифи на окремі види послуг, обов'язковий обсяг і зміст, що має бути забезпечений у межах цих тарифів. У вищезазначеному законі необхідно вдосконалити визначення поняття «соціальний стандарт», навести сучасний перелік державних соціальних стандартів у сфері соціального захисту, що не прив'язаний до державних закладів системи Міністерства соціальної політики України.

Бюджетне законодавство має містити призначення видатків на фінансування соціальних послуг. Делеговані повноваження місцевим бюджетам повинні передаватися на організацію конкретного «набору послуг» на певній території. Перейти до планування бюджетних коштів, відповідно до вартості послуг та попиту на них.

Підсумовуючи, зазначимо, що держава не сприймає в повній мірі громадянське суспільство як рівного партнера в системі організації та надання соціальних послуг і не готова передавати фінансові ресурси й частину повноважень у цій сфері недержавним організаціям. Разом із тим, успіхи окремих організацій, зростання довіри до недержавних організацій з боку влади та громадян дозволяють припустити, що формується тенденція до розширення впливу громадянського суспільства також і в соціальній сфері. Яскравим прикладом цього була громадська та волонтерська діяльність та допомога в умовах проведення антитерористичної операції (АТО) та оперативної допомоги внутрішньо переміщеним особам (ВПО). Підвищення ролі останнього у

реформуванні системи надання соціальних послуг є об'єктивною передумовою розбудови демократичного, соціально справедливого суспільства.

Література

1. Закон України Про соціальні послуги [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). - № 45, ст.358 - 2003. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=966-15>.

2. Воробьева Э. Л. Социальное обслуживание: концептуальные основы и анализ современной практики (на материалах региональных следования) / Э. Л. Воробьева // Социальное обслуживание. - 2006. - № 1. - С. 5-30.

3. Міністерство соціальної політики України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.mlsp.gov.ua/

4. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). - № 50-51, ст.572. - 2010. - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>

5. Про затвердження плану заходів з реалізації Національної стратегії профілактики соціального сирітства на період до 2020 року від 27.05. 2013 р. № 419 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/419-2013>

6. Захист дітей, які потребують уваги суспільства. Статистичний збірник. - Київ: Державна служба статистики України, 2013. - С. 39.

7. Міністерство соціальної політики. Річний звіт - 2013 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: mlsp.kmu.gov.ua/document/158183/2013.pdf

8. Міністерство соціальної політики. Соціальний звіт за 2014 рік [Електронний ресурс]. - Режим доступу: mlsp.kmu.gov.ua

9. Вольнец Л. Украина сохраняет свои обязательства перед детьми-сиротами, проживающими на территории АР Крым. - 26.03.2014 [Електронний ресурс] / Л. Вольнец. - Режим доступу: http://sirotstvy.net/press_centre/news/1362.html?pg=1

10. Постанова КМУ № 881 від 12 вересня 2012 р. «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 8 грудня 2010 р. № 1149» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/881-2012>

11. Не допустити скорочення гарантованих державою соціальних послуг [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.change.org/ru/петиции/кабинет->

міністрів-україни-не-допустити-скорочення-гарантованих-державою-соціальних-послуг

12. Кто поможет детям і сім'ям у кризі, якщо держава не хоче? [Електронний ресурс]. - 2014. - Режим

доступу: http://www.p4ec.org.ua/ua/news_article/1228?fb_action_ids=10152346260937485&fb_action_types=og-recommends

13. Шевчук П. І. Соціальна та гуманітарна політика: навч. посіб. / П. І. Шевчук. - Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2014. - 320 с.